

Itämerensuomalaisessa kielikylvyssä

Lokakuun viimeisenä viikonloppuna Etelä-Virossa järjestettiin pieni itämerensuomalaisiin kieliin keskittynyt konferenssi. Joensuusta meitä matkasi Võruun (tai võron kielellä Võroon) läpi raekuurojen ja ensilumien viisi karjalan kielen tutkijaa. Perillä törmäsimme vielä karjalan professoriimme Pekkaan, joten joensuulaisia oli suhteessa tapahtuman osanottajamäärään varsin mukavasti. Myös Crossling oli hyvin edustettuna, sillä mukana olivat allekirjoittaneen lisäksi Maria, Helka ja karttaposteri.

Tapahtuman kolmipäiväinen ohjelma oli varsin tiivis. Ensimmäiset esitelmät kuulumme heti torstai-iltana, kun olimme ensin matkustaneet Joensuusta vuorokauden kaikilla mahdollisilla kulkuneuvoilla paitsi sillä, jolla olisimme alun perin Viroon mielineet - nimittäin lentokoneella. Perjantaille virallista ohjelmaa oli kaavailtu lähes kellon ympäri, ja lauantain aamutunnitkin käytettiin tehokkaasti. Lopulta ohjelma kuitenkin hieman väljeni, koska talvi yllätti matkaviikonloppunamme useammankin suvirenkailla ajelijan. Kaikki esitelmöitsijät eivät päässeet huonojen ajokielten takia Võruun, ja myös kulttuuriohjelman musiikkiesitys jäi kuulematta. Vaikka peruuntumiset ovat tietysti aina ikäviä varsinkin järjestäjien kannalta, osallistujissa taisi olla niitäkin, jotka kömpivät iltayhdeksän tienoilla jo melko mielellään kohti omaa hotellia.

Konferenssin virallisia työskentelykieliä oli neljä: võru, viro, suomi ja englanti. Ylivoimaisesti suurin osa esitelmistä oli viroksi ja võruksi. Yksi esitys kuultiin myös meänkielellä. Harriet Kuoppa kertoi työstään meänkielen tutkimusarkiston hoitajana ja ongelmista, joita meänkielen (tai meänkielten) määrittelyssä on. Kuoppa puhui paljon identiteetistä, tai oikeastaan sen puutteesta. Mitään yhtä yhteistä, kaikkia meänkielen puhujia yhdistävää identiteettiä kun ei oikein ole olemassa. Tämä tuo omat hankaluutensa esimerkiksi kielen standardointityöhön ja opetusmateriaalin laadintaan.

Hieman eri näkökulmasta mutta samankaltaisista ongelmista jatkoi heti perään meistä joensuulaisista Sanna-Riikka, joka puhui karjalan kielen virallistamispyrkimyksistä Karjalan tasavallassa. Sanna-Riikka keskittyi esittelemään syitä, miksi pyrkimyksissä ei ole onnistuttu. Molempien esitelmien viesti oli selvä: vaikka ulkopuoliset usein puhuvat vähemmistöä yhtenä joukkona asiaa sen kummemmin problematisoimatta, vähemmistöön kuuluvat itse eivät välttämättä koe muodostavansa yhtä ryhmää vaan useita alaryhmiä, joista jokaisella on hieman erilaiset toiveet ja tavoitteet oman kielensä suhteen.

Kaikki esitelmät liittyivät tavalla tai toisella vähemmistökieliin tai monikielisyyteen. Useat keskittyivät tietenkin Viron tilanteeseen ja kädenvääntöön siitä, onko võru oma kielensä vai vain yksi viron etelämurteiden alamurre. Itämerensuomalaisten esimerkkien lisäksi kuulumme myös marin, udmurtin ja katalaanin nykytilanteesta. Vaikka maantieteellinen sijainti ja kielikuntakin vaihtuivat, ongelmat tuntuivat säilyvän. Toisaalta kielenpuhujien pitäisi antaa omalle kielelleen enemmän arvoa, toisaalta valtaapitäviltä pitäisi löytyä lisää tahtoa tarvittavien lakien säätämiseen.

Matka oli varsinaista kielikylpyä seurueellemme, jonka kaikki jäsenet eivät suinkaan lue ja kuuntele sujuvasti viroa. Itse jouduin ainakin huomaamaan, että Hannun kursseista on auttamatta kulunut jo nyt liian monta vuotta. Intensiivisestä aloituksesta innostuneina kannoimme kuitenkin niiden tyypillisempien Viron-tuliaisten lisäksi kotiin myös viron- ja võrunkielisiä kirjoja, kirjoneulemalleja ja ruokaohjeita. Viimeiset tyhjät tilat repuissa täytimme matkanjohtajamme mallin mukaan lankakerillä. Helmikuu ja Crossling-symposiumi voisivat siis ainakin neulontatarvikkeiden puolesta jo tulla.

Paluumatkalla junassa huomasimme Helsingin Sanomissa uutisen tallinnalaisesta lukiosta, jonka venäjänkielisten opiskelijoiden kiusana ovat historian tunnit "pakkoviroksi". Parhaillaan Virossa käydään julkista keskustelua myös kaakkoismurteiden asemasta. Võrun kielestäkin on kuulemma esitetty lehdistössä kannanottoja sekä puolesta että vastaan. Konferenssin teemat eivät siis olisi voineet olla enää juuri ajankohtaisempia.

Matkaseurueemme kannanotto on Itämerensuomalaiset päiväkahvit. Ensimmäiset on jo juotu, ja seuraavien sadosta pääsette ehkä lukemaan tekin jo lähitulevaisuudessa. Kiitos vielä matkaseuralaisille ja erityisesti matkanjohtajallemme, joka huolehti kärsivällisesti, että ryhmä pysyi koossa ja matkaliput ja matkalaskuun tarvittavat tositteet tallessa.